

MÝTY A FAKTA O ČESKÉM ZEMĚDĚLSTVÍ

V MÉDIÍCH SE V POSLEDNÍ DOBĚ OBJEVUJE CELÁ ŘADA SMYŠLENÝCH, ZAVÁDĚJÍCÍCH ČI ZCELA NEPRAVDIVÝCH INFORMACÍ A MÝTŮ O ZEMĚDĚLSTVÍ. TENTO NOVODOBÝ „HON NA ČARODĚJNICE“ SNAD NEMÁ VE VYSPĚLÉM SVĚTĚ OBDOBY. ZEMĚDĚLCE A ZEMĚDĚLSTVÍ OBECNĚ ČASTO BRÁNÍME NA SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH, NA NAŠEM WEBU, V NAŠICH TISKOVINÁCH I V ODBORNÝCH ČASOPISECH A NOVINÁCH. TAM NICMÉNĚ PŘESVĚDUJEME PŘESVĚDČENÉ. PROTO JSME SE ROZHODLI, ŽE NA TĚCHTO NĚKOLIKA STRANÁCH BUDEME REAGOVAT NA TY NEJVĚTŠÍ MÝTY TAK, ABY I TEN, KDO V ZEMĚDĚLSTVÍ NEPRACUJE A ZNÁ HO JEN PRO STŘEDNICTVÍM MÉDIÍ, MĚL PŘÍSTUP K INFORMACÍM Z DRUHÉ STRANY.

Mýtus: Struktura tuzemského zemědělství je špatná a ničí krajinu

Již dlouho se na veřejnost všemi prostředky valí masivní mediální masáž s podporou politických zájmů, která neochvějně hlásá, že správným zemědělcem je jenom malý zemědělec a že struktura tuzemského zemědělství je špatná, a měla by se proto více přiblížit struktuře, která je běžná na západ od nás. Větší zemědělské podniky (kdo je ale podle novinářů velký, když i tuzemský tzv. „malý zemědělec“ je ve srovnání s polským kolegou třeba desetkrát větší?) jsou podle médií příliš „průmyslové“, údajně nepřiměřeně hnojí, aplikují pesticidy a také způsobují erozi půdy, protože se o ni špatně starají. Mimo jiné tím, že pěstují jenom řepku, že nezadržují vodu

v krajině a že můžou snad za to, že neprší tolik jako dříve, nebo snad dokonce způsobují dopravní nehody tím, že řidiče rozptylují pestrými květy olejnin. Některá obvinění jsou skutečně absurdní.

Fakta: Nezáleží na tom KDO, ale JAK hospodaří

Poctivým pracovníkům v zemědělských podnicích, kteří dělají nelehkou – a mnohdy méně rentabilní a hůře placenou práci, se podobná obvinění neposlouchají lehce. Tím spíše, že jim často není v médiích dopřáno prostoru pro to, aby se mohli hájit. Zemědělci se stali rukojmími v politickém boji, se kterým nemají nic společného, jsou takřka „kořenem všeho zla“ a novodobými nepřáteli státu.

Mediální zkratka „malý = dobrý, velký = špatný“ má asi takovou platnost, jako že blondýny nejsou zrovna bystré, nebo že obézní lidé jsou zpravidla dobrosrdeční. Ve výsledku je vždy nutné, aby si každý udělal obrázek sám pro sebe. Mezi členy Agrární komory je spousta malých zemědělců, která by mohla být dávana za příklad dobrého rodinného hospodaření, dobrého vztahu k půdě a místě, ve kterém hospodaří. Rodina je skutečně základ státu, jak říkal prvorepublikový předseda strany agrárníků a trojnásobný předseda vlády Antonín Švehla, a dnešní moderní rodinné farmy jsou toho zářným příkladem. Dcery a synové sedláků jsou mnohdy nejlepšími studenty zemědělských škol, protože mají k svému „řemeslu“ vztah a mají od dětství

vše takzvaně „odžito“ do nejmenších detailů. Na druhou stranu to neznamená, že lidé se stejným nadšením (někdy dokonce i původem) a odborností nepracují také v těch tak zvaně „velkých“ zemědělských podnicích a k půdě, venkovu a vlasti nemají silný vztah, který by jim ani nedovolil se chovat nezodpovědně k okolí, k půdě, krajině, zvířatům a hlavně bez respektu k našim předkům a dalším generacím. Zkrátka a dobře, jako bychom neměli soudit lidi podle toho, jak vypadají nebo odkud pocházejí, ale podle jejich chování, tak musíme přistupovat i k zemědělcům, a to na základě objektivních údajů, nikoli dojmů a pocitů, případně výkřiků samozvaných odborníků a aktivistů.

Mýtus: České zemědělství je „průmyslové“ s vysokou spotřebou hnojiv a pesticidů

Velmi často slyšíme, že struktura tuzemského zemědělství znamená větší spotřebu pesticidů a průmyslových hnojiv v porovnání se státy s nižší průměrnou velikostí zemědělského podniku, a tím u nás dochází k chemizaci a poškozování půdy a krajiny.

Fakta: Ve spotřebě pesticidů a umělých hnojiv jsme daleko za průměrem EU

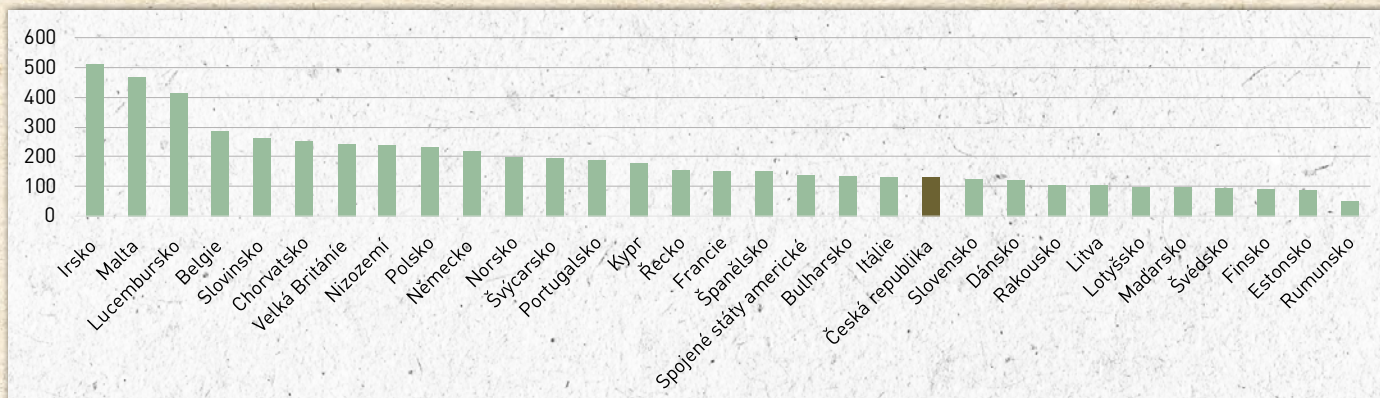
Grafy pod tímto odstavcem vydají za tisíc slov. Přesto si dovolíme krátký komentář. Na hektar máme v ČR poloviční spotřebu účinných látek pesticidů než například Francie a o tře-

tinu nižší spotřebu než sousední Německo a Rakousko, a když se podíváte například na takovou Belgii (která by jako srdce Unie měla jít v ochraně přírody za vzor), zjistíte, že tam pesticidů používají dokonce 4krát tolik než v naší krásné zemi. Obdobné je to i u průmyslových hnojiv. Například v Německu, Polsku a Nizozemí používají v porovnání s námi průmyslových hnojiv na hektar jednou tolik. Rozhodně se nemáme za co stydět a místo

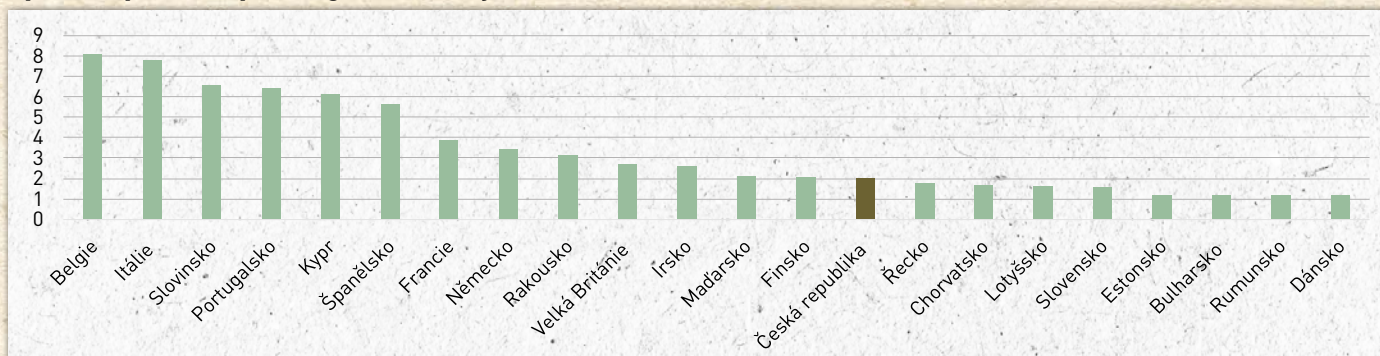
osočování bychom měli naopak naše zemědělce pochválit, že i přes nízkou spotřebu průmyslových hnojiv a pesticidů a přes časté suché počasí posledních let dosahují velmi dobrých výnosů. Pokud porovnáme průměr pětiletého období před naším vstupem do EU 2000 až 2004, kdy byl průměrný hektarový výnos u obilovin dle ČSÚ 4,43 t/ha a posledních 5 let 2014–2018, kdy byl průměrný výnos 5,83 t/ha, to je nárůst skoro o třetinu.

Spotřeba umělých hnojiv na hektar orné půdy v kg

Zdroj: Eurostat

Spotřeba pesticidů podle kg účinné látky na hektar

Zdroj: Eurostat

Mýtus: V České republice dochází kvůli zemědělcům k masivní vodní erozi půdy, stát ani zemědělci proti tomu nic nedělají

Velmi často se v médiích objevuje tvrzení, že velké podniky v ČR způsobují erozi půdy. Možná záměrně se přitom zaměňují dva pojmy, tj. ohrožení vodní erozí, které vychází z místních podmínek stanoviště, především ze svahitosti pozemků, a skutečná eroze nebo-li erozní události. Výzkumný ústav meliorační a ochrany půd (VÚMOP) spočítal, že vodní ero-

zí může být v ČR ohroženo až 60 % zemědělské půdy. Aby také ne, České republice se přezdívá „střecha Evropy“, voda se přirozeně rozlévá z vyšších nadmořských výšek do nižších, krajina je zde členitá, nejsme „plackou“, jakou je třeba Nizozemí. Ohrožení vodní erozí ale neznamená, že na 60 % zemědělské půdy dochází k erozi půdy, ale že na těchto půdách je třeba s péčí řádného hospodáře podnikat opatření, která mají za cíl erozi předcházet.

Fakta: Počet erozních událostí v ČR se nevy-myká skutečnosti EU, legislativa je v tomto ohledu přísná

Ke kolika skutečným případům eroze, tzv. „erozním událostem“, dojde na území republiky za jeden rok si lze ověřit na internetovém portálu Monitoring eroze, který spravuje právě VÚMOP. Podle senzacechtivých zpráv by se mohlo zdát, že jsou erozní události v ČR na denním pořádku, ve skutečnosti je to však za poslední tři roky jen 2,78 událostí na okres a rok (220 událostí v 79 okresech). Do erozních událostí navíc statistika započítává také ty, které nesouvisejí se zemědělskou půdou, takže lze říci, že každý rok jsou evidované maximálně dvě erozní události na okres. To není v porovnání s ostatními zeměmi EU vůbec špatné, naopak. Přesto si myslíme, že proti vodní erozi je nutné bojovat a erozním událostem co nejvíce předcházet, a jsme přesvědčení, že Česká republika jde v tomto ohledu správným směrem. V tomto ohledu máme dokonce jedny z nejprísnejších pravidel v celé EU. Od letošního roku proti erozi chráněno 25 % zemědělské půdy. Na pozemcích v tomto režimu není možné pěstovat tak zvané plodiny s nízkou ochrannou funkcí (např. širokořádkové plodiny), nebo se musí pěstovat pouze při splnění legislativně daných protierozních opatření, které vodní erozi zamezují. Letošní přivalové deště ukázaly, že tato opatření jsou opravdu účinná. I přes obrovské bouřky, při kterých napršelo v krátké době i přes 100 mm

Počet dojnic podle hektarů

Velikost ha zemědělské půdy	% z celkového počtu v ČR
Do 150 ha	8 %
150–500 ha	10 %
500–1 000 ha	19 %
Nad 1 000 ha	64 %
Celkem	100 %

Zdroj: ČSÚ

Zastoupení počtu dojnic podle velikosti chovů

Počet dojnic v chovu	% z celkového počtu v ČR
Do 50 ks	3 %
50–100 ks	4 %
100–500 ks	48 %
Nad 500 ks	45 %
Celkem	100 %

Zdroj: ČSÚ

srážek, byla kukuřice na prudkých svazích pěstovaná systémem Strip-till, tj. páskovým zpracováním půdy a setím do předplodiny, která zachová a poskytne půdní pokryv

a bojuje tak proti erozi. Výsledky moderních protierozních opatření jsou skutečně pozitivní. Ministerstvo zemědělství navíc od příštího roku zavedlo povinnost dodržet maximální výměru jedné plodiny na těchto ohrožených půdách na 30 hektarů. Pokud někde proběhne skutečná vodní eroze (erozní událost) a půdní blok ještě nebyl zařazen mezi 25 % chráněných půd, automaticky se tam podle nových pravidel od příštího roku zařadí. V porovnání s ostatními členskými zeměmi EU, kde často zemědělci toto slovo ani neznají, máme v ČR mimořádně přísnou ochranu půdy proti erozi.

Mýtus: Zemědělci nezadržují vodu a nemají pestré osevní postupy

Dalším nepravdivým tvrzením, se kterým se bohužel dnes a denně setkáváme, je, že struktura tuzemského zemědělství má za vinu současné sucho, protože zemědělci – a hlavně větší podniky nezadržují vodu v krajině. Podle mnohých kvůli zemědělcům dokonce neprší, měli by na každých pěti metrech vybudovat mokřad, rybníček, tůň nebo dnes tolik u laiků a samozvaných odborníků populární remízky.

Fakta: Klíčem k zadržení vody je půda, živočišná výroba obohacuje půdu a osevní postupy

Ne že by tak zvaná přírodě blízká opatření neměla v krajině své místo a význam

Zastoupení počtu prasnic podle velikosti chovů

Počet prasnic v IČO	% z celkového počtu v ČR
Do 100 ks	3 %
100–200 ks	9 %
200–500 ks	22 %
Nad 500 ks	66 %
Celkem	100 %

Zdroj: ČSÚ

z hlediska lokálního mikroklimatu a biodiverzity, nicméně úplně v pozadí nám zůstává samotná zemědělská půda, která tvoří 54 % rozlohy ČR. Nejdůležitější pro zadržení vody v krajině je přitom předpoklad, aby samotná půda uměla vodu zadržet. To dokáže jenom tehdy, když má správnou strukturu a správné fyzikální vlastnosti, a to má zase jen tehdy, když obsahuje dostatek organické hmoty. Další opatření mohou funkci půdy doplňovat, ale nikdy ji nenahradí. Nejvhodnější a nej kvalitnější přísun organické hmoty půdě zajistí hnojení statkovými hnojivy od hospodářských zvířat. To věděli již naši předci, známý národní buditel, spisovatel a aforista, Karel Havlíček Borovský napsal: „Každý podle své chuti, pane

můj, někdo umí dělat z hnoje chleba, někdo zas jen z chleba hnůj". Proto také bylo „dominantou“ každého selského dvora hnojiště a ve stáji řehal kůň, ve chlívě chrochtalo prase a bučela kráva. Dnes většina obyvatel měst, ale i venkova jezdí místo na koni autem (pro která jsme si zabetonovali a zaasfaltovali zemědělskou půdu) a pro vepřové ze Španělska, Dánska a máslo z Belgie nebo Polska si chodí do supermarketu.

Výsledek? V tomto parametru (počet zvířat a tedy i zásoby statkových hnojiv) se na rozdíl od těch předcházejících moc chlubit nemůžeme. Průměrné zatížení, tedy laicky počet zvířat na hektar zemědělské půdy, se v ČR pohybuje kolem 0,3 VDJ (velké dobytčí jednotky, kdy dospělý skot je jedna velká dobytčí jednotka). Naši sousedé, jako je Rakousko, Německo a Polsko, mají téměř dvojnásobné zatížení. V prasatech a drůbeži jsme na tom obdobně. Když se na to podíváme optikou z veřejně dostupných dat, jaký je například vztah mezi velikostí farmy nebo počtem hektarů v podniku k počtu chovaných dojníc? Z toho vychází, že výraznou většinu dojníc v ČR chovají střední a větší podniky. Obdobně je to i u chovu prasnic.

Tento trend je způsobený výkupní cenou mléka a masa, která zajišťuje rentabilitu pouze při vysoké produktivitě práce a špičkových chovatelských výsledcích. Menší zemědělci

často nemají možnost „dotovat“ ztrátovou živočišnou výrobu z jiných činností a zvířata zkrátka neživí, protože zvířata nedokážou uživit je samotné.

Zvířata navíc vyžadují vysoký podíl lidské práce každý den v roce, a to může být u malé rodinné farmy velká pracovní zátěž, kterou nechtějí především mladší generace absolvovat. Samozřejmě existují výjimky, které mají moderní vybavení včetně zpracovatelských kapacit a svoje produkty prodávají „ze dvora“, ale zatím jich není mnoho. Tento stav není pouze v ČR. Ve Francii, která má průměrnou velikost zemědělského podniku 30 hektarů, každé dva dny spáchá jeden zemědělec sebevraždu. Míra sebevražd je u tamních zemědělců o 20 % vyšší ve srovnání s běžnou populací a u zemědělců produkujících mléko dokonce o 30 %. Ve státě Wisconsin v USA, kde mají největší produkci sýrů v USA a na značkách aut stojí „Wisconsin, stát mléka“, za posledních 3 roky se snížil počet farem, které chovají dojně krávy, z 11,5 tis. na 8,2 tis. při zachování stejného počtu dojníc ve státě. To znamená, že skončilo 29 % malých farem, které nahradily větší chovatelé. Je to přirozený trend, který jim připadá normální.

Větším podnikům (ale samozřejmě i těm menším), které udržely živočišnou výrobu, bychom měli poděkovat. Nebylo to jednoduché, a přitom – což byl právě důvod jejich přežití,

se tuzemským chovatelům podařilo dosáhnout špičkových chovatelských výsledků. V užitkovosti dojníc (produkce mléka na jednu dojnici a rok) jsme mezi pěti nejlepšími státy v Evropě. Od vstupu do EU jsme zvýšili užitkovost z 6 tis. l/dojnici na cca 8,5 tis. litrů na dojnici. Obdobné pozitivní výsledky (přírůstek, odstav, zdravotní parametry) jsou i u prasnic a drůbeže.

Živočišná výroba kromě zajištění soběstačnosti v základních potravinách a udržení vody v půdě zajišťuje i správné a různorodější střídání plodin na poli. Kdo chová dojnice, střídá zhruba 7 až 8 plodin, pěstuje jetel, vojtěšku, hrách, a to všechno jsou tzv. zlepšující plodiny, které zlepšují úrodnost a chemické a fyzikální vlastnosti půdy. Empiricky platí, že ten, kdo zvířata nemá, střídá většinou 3 až 4 tržní plodiny pořád dokola, a to pro půdu ani biodiverzitu není dlouhodobě udržitelná praxe.

Mýtus: Zemědělci „zamrzli“ v padesátých letech

Když se řekne „zemědělství“, řada čtenářů si pod vlivem zastaralých ilustračních záběrů, která se v některých médiích objevují, vybaví staré traktory Zetor nebo Krystal a východoněmecké mlátičky Fortschritt E512. Zejména o větších podnicích pak panuje představa, že zůstaly tak zvanými jezeďáky, kteří nepečují o svůj vozový park ani pozemky.

Fakta – Zemědělci dnes využívají principů inteligentního a precizního zemědělství, šetří půdu a životní prostředí

Větší podniky, které jsou často terčem kritiky, mohou díky své velikosti lépe aplikovat moderní technologie a inovační přístup. V současné době je velmi perspektivní systém inteligentního a precizního zemědělství, který šetří peníze, ale především životní prostředí. Na základě přesných informací z rozborů a satelitů se aplikují hnojiva a pesticidy ne plošně, ale přesně podle aktuálního stavu porostu a potřeb v jednotlivých částech pole. K tomu je nicméně zapotřebí technika, která má dostatečné využití, aby bylo její použití ekonomické. Dále je to již zmíněný systém pěstování kukuřice strip-till do předplodiny v přesných obdělávaných páslech a další inovační systémy v rostlinné (snížení rizika eroze a utužení půdy, lepší výživa rostlin) a živočišné výrobě (zlepšování pohody zvířat).

Mýtus: Velké podniky = venkov bez života

Často slyšíme argument, že větší zemědělské podniky nemají k venkovu vztah a že vesnice, kde hospodaří, jsou bez života. I když souhlasíme s pozitivním dopadem menších sedláků na venkov, kteří se aktivně zapojují v životě vesnice, kde podnikají, z vlastní zkušenosti víme, že ani větší podnikům není život vesnice, ve které hospodaří, lhostejný. Ostatně i tito zemědělci zde žijí a chtějí mít zdravé životní prostředí. V první řadě se tedy jedná především o vytvoření pracovních míst v samotném zemědělském podniku, ale i v dalších navazujících firmách a výrobách, které do zemědělského podniku něco dodávají, nebo naopak od něj něco odebírají. Dvojnásob (a možná i více) to platí zejména pro pracovní náročnou živočišnou výrobu a pro zemědělce, kteří pěstují tzv. citlivé komodity, jako je například ovoce, zelenina, chmel nebo brambory. Na vesnici je na první pohled vidět, zda se v ní nachází zemědělský podnik, který vytváří pracovní místa. Zůstává tam více mladých lidí, škola i školka jsou plné dětí a fungují i další občanské spolky a volnočasový a kulturní život obce. Velmi častým přínosem většího zemědělského podniku je například i vlastní jídelna. Kromě obědů pro zaměstnance často využívají jídelnu i další občané obce, včetně důchodců. Zemědělské podniky bývají také často důležitým partnerem pro kulturní, sportovní a společenské aktivity v obci, nejen formou sponzorského daru, ale třeba i poskytnutím svého zázemí nebo techniky. Podniky právnických osob v zemědělství (družstva, s.r.o., a.s. atp.) zaměstnávají kolem 70 tisíc zaměstnanců ve vlastní zemědělské výrobě a to je z pohledu zaměstnanosti na venkovském regionu významné číslo.

ZÁVĚR

Je škoda, že média vytvářejí společností negativní obraz o zemědělství, které se podle mnohdy samozvaných odborníků musí

zásadně měnit. Podle našeho názoru naopak nynější fungující struktura českého zemědělství je optimální a do budoucna může být vzorem pro další země v EU. V současné době nabírá trend postupného růstu počtu menších sedláků na síle, přičemž postupně roste výměra půdy, kterou obdělávají. V roce 2016 při posledním souhrnném zjišťování ČSÚ hospodařily fyzické osoby na více než 1 miliónu hektarů, to je 29 %, a pokud bychom k nim přiřadili i menší rodinné právnické osoby, nejčastěji s.r.o., bylo by to již zhruba 40 % zemědělské půdy. Tento trend vnímáme jako pozitivní, ale musíme zároveň bránit také větší podniky, protože i řada fyzických osob hospodaří na větších výměrách, na která si média v České republice z nějakého důvodu zasedla.

Větší podniky jsou schopné udržet živočišnou výrobu a citlivé rostlinné komodity se všemi výše popsanými pozitivními dopady na venkov a celou ČR. Cílem by mělo být tento stav udržet v rozumné rovnováze. V novém období nastavit zvýhodnění v dotacích formou redistributivní platby na první hektary pro menší zemědělce (menší zemědělci dostanou na hektar asi o 20 % více) a i výraznější snížení jejich administrativní zátěže ve všech oblastech.

Na druhou stranu musí systém umožnit přežití těch větších dobrých podniků, které jsou ekonomicky efektivní, přispívají výrazně k soběstačnosti ve výrobě potravin a zaměstnanosti, kde se z veřejných zdrojů vynaloží výrazně méně dotací přepočteno na jednotku

tržeb a kde státní rozpočet získá větší podíl zaplacených daní a odvodů za vlastní firmu i její zaměstnance.

U zemědělců opravdu na velikosti obhospodařovaných pozemků nezáleží a neměli bychom je rozdělovat na ty „sympatické“ a „nesympatické“, ale hodnotit je podle výsledků jejich práce. Sami zemědělci se tak mezi sebou chovat dokáží. Dokazuje to samotná struktura Agrární komory ČR, kdy v mnoha představenstvech okresních komor tvoří mnohdy více než polovinu členů soukromí sedláci a polovinu zase zástupci větších podniků. Tyto „mediálně“ nesourodé skupiny spolu velmi dobře spolupracují a jejich hlas má stejnou váhu. Malí i velcí zemědělci si na platformě stavovské organizace vzájemně vyměňují zkušenosti a poznatky a definují svoje priority a zájmy, přičemž praxe jednoznačně ukazuje, že většina požadavků a problémů je pro obě skupiny společná. Proto za jejich prosazení také společně bojují. Uvědomují si totiž jednu starou pravdu, kterou před více než tisíci lety svým synům vyjevil velkomoravský kníže Svatopluk, každý jeden proutek se snadno zlomí, společně jako jeden svazek jsme silnější. To neplatí jen pro zemědělce, ale pro společnost jako celek. Po Svatoplukově smrti začali jeho synové bojovat proti sobě a jejich říše se rozpadla. Stejně tak by neměli proti sobě navzájem bojovat ani zemědělci, protože se tím bude tuzemské zemědělství a v konečném důsledku společnost a národ jen oslabovat.

Úřad Agrární komory ČR

